

Energieloket Duurzaam Steenwijkerland
Aanpak particuliere woningen 2016-2020
22 Oktober 2015

Inhoud

Inleiding.....	3
Hoofdstuk 1 Resultaten en Doelstellingen.....	4
1.1 Resultaten en doelstellingen 2012-2015.....	4
Aantallen	4
Verzelfstandiging markt	4
1.2 Doelstellingen 2016-2020.....	5
Aantallen	5
Verzelfstandiging markt	5
Hoofdstuk 2 Aanpak	6
2.1 Inzicht marktkansen	6
2.2 Laagdrempelig advies en voorlichting.....	7
2.3 Gedifferentieerd aanbod.....	7
Hoofdstuk 3 Financiën.....	9

Inleiding

Gemeente Steenwijkerland stimuleert al sinds 2008 particuliere woningeigenaren om hun woning te verduurzamen. Vanaf 2012 doen we dat onder de noemer van het Energieloket Duurzaam Steenwijkerland. Met het Energieloket sluiten we aan bij de provinciale Overijsselse Aanpak 2.0 en kunnen inwoners daarom gebruik maken van de provinciale stimuleringsregelingen. Niet alleen de provincie verwacht dat gemeenten invulling geven aan een Energieloket om inwoners te informeren over en te stimuleren tot het verduurzamen van de woning en ondernemers daarbij te betrekken, ook de landelijke overheid steekt daarop in met het Energieakkoord. Daarnaast is het inzetten op energiebesparing door particuliere woningeigenaren een onderdeel van de door de gemeenteraad vastgestelde gemeentelijke Visie Nieuwe Energie.

In de afgelopen periode hebben wij gekozen voor een wijkgerichte woonlastenneutrale aanpak, zoals verwoord in ons plan van aanpak voor de periode 2012-2015. Daarbij hebben wij bij de opstart gebruik gemaakt van de expertise en ervaring van Grontmij, die in Sneek een soortgelijk traject had uitgevoerd. Naast het stimuleren van woningbezitters tot het treffen van energiebesparende maatregelen en opwekken van duurzame energie, was ook het activeren van (lokale en regionale) ondernemers en adviseurs een belangrijk aspect, met als doel te komen tot een zelfstandig functionerende markt. Hoewel veel woningeigenaren hun woning hebben verduurzaamd, moeten wij, samen met veel andere gemeenten in Overijssel, helaas concluderen dat er op dit moment nog niet op alle onderdelen sprake is van een situatie waarin stimulering vanuit de overheid overbodig is. Daarom wil de provincie de Overijsselse Aanpak 2.0 doorontwikkelen naar de Overijsselse Aanpak 2.1 voor de periode 2016-2020 en deze onderdeel uit laten maken van de Prestatieafspraken Wonen. De precieze invulling hiervan is op dit moment nog niet bekend, maar wel is duidelijk dat hierin nog steeds een belangrijke rol is weggelegd voor de energieloketten. Het ambitieniveau van de provincie is fors hoger dan de afgelopen periode. Om die ambitie te kunnen verwezenlijken zullen wij de komende periode dus moeten blijven inzetten op invulling van het Energieloket Duurzaam Steenwijkerland.

Hoofdstuk 1 Resultaten en Doelstellingen

1.1 Resultaten en doelstellingen 2012-2015

Aantallen

De provincie had voor de periode 2012-2015 voor Overijssel als doelstelling: 10.000 woningeigenaren die energiebesparende maatregelen hebben getroffen. Dit aantal hebben wij, op basis van ons aantal koopwoningen, vertaald naar 400 woningeigenaren die gebruik maken van de provinciale regelingen. In ons plan van aanpak 2012-2015 hebben we aangegeven dit aantal te willen realiseren door de wijkgerichte woonlastenneutrale aanpak. Hiervoor hebben we 13 informatieavonden georganiseerd in kernen en wijken waar (relatief) veel koopwoningen staan waar veel energiewinst is te behalen: de oudere kernen en wijken. Daarbij hebben wij contact gezocht met de betreffende PBW en de bewoners van die kern of wijk per brief uitgenodigd. De opkomst op de avonden was goed. Echter, het directe resultaat had beter gekund: we hebben veel bewoners bereikt met onze boodschap, maar minder bewoners dan gehoopt hebben daadwerkelijk maatregelen getroffen, gemeten naar het aantal aangevraagde duurzaamheidpremies: we hadden gerekend op 400 woningeigenaren die maatregelen zouden treffen. Tot en met 31 januari 2015 stond de teller op 338 reserveringen van de duurzaamheidpremie en 245 toegekende duurzaamheidpremies en 37 duurzaamheidsleningen). De aantallen zullen hoger uitkomen, maar op het moment van schrijven zijn nog geen accurate recentere gegevens bekend (provincie is bronhouder van deze gegevens). Daarnaast is het zo dat het beeld iets vertekend kan zijn, omdat een aantal bewoners wel maatregelen heeft getroffen, maar geen duurzaamheidpremie heeft aangevraagd of kon aanvragen (veranderde voorwaarden) en omdat een aantal aanvragen nog in de pijplijn zit (wel aangevraagd maar nog niet uitgevoerd). De provincie heeft haar doelstelling gehaald: in heel Overijssel zijn meer dan 10.000 woningen verduurzaamd.

Verzelfstandiging markt

In ons plan van aanpak 2012-2015 hebben we naast aantallen ook geschreven te streven naar een situatie waarin overheidsstimulering niet meer nodig is, net zoals de provincie dat formuleerde voor haar Overijsselse Aanpak 2.0. Dit geldt zowel voor de vraag als voor het aanbod. Aan de vraagkant hebben we afgelopen periode onder meer door advertenties, website en informatieavonden inwoners opgeroepen hun woning te verduurzamen. De provincie, en ook de rijksoverheid, heeft financiële stimuleringsregelingen ingezet. Aan de aanbodkant hebben we gebruik gemaakt van de expertise en ervaring van Grontmij, en van provincie en Kamer van Koophandel (voorheen Syntens) om (lokale en regionale) uitvoerende partijen en adviseurs een onderscheidend en voor bewoners interessant aanbod te laten formuleren dat uiteraard ook voor henzelf commercieel interessant is. Dat proces is nog niet afgerond.

1.2 Doelstellingen 2016-2020

Aantallen

De provincie heeft als doelstelling dat in 2030 alle koopwoningen label B of beter hebben. Daarvan afgeleid heeft de provincie zich voor 2020 ten doel gesteld dat 45% van de koopwoningen label B of beter heeft. Dat betekent dat de provincie haar ambitie qua aantallen behoorlijk opschroeft ten opzichte van 2015: in 2015 moeten 10.000 woningeigenaren maatregelen hebben getroffen, eind 2019 moeten 47.000 woningen extra label B of beter hebben. Wij zetten in op 800 koopwoningen in de periode 2016-2020 op label B of beter.

Verzelfstandiging markt

Naast deze kwantitatieve doelstelling streeft de provincie nog steeds een zelfstandige en integraal opererende markt na, waarbij de overheid zich steeds verder terugtrekt. Hier sluiten wij ons bij aan. Investeren in een energiezuinige woning creëren werkgelegenheid, dragen bij aan de energietransitie en zorgen voor (ook in de toekomst) betaalbare woonlasten. Wanneer ook een verbinding met investeringen in het levensloopbestendig maken van woningen gelegd kan worden, wordt de bestaande woningvoorraad omgebouwd naar een toekomstbestendige woningbestand. Totdat marktpartijen deze markt actief bewerken kan de overheid de rol van aanjager en informatieverstrekker op zich nemen om de energietransitie tot stand te brengen. De vraag stimuleren gebeurt in eerste instantie door een communicatie-inspanning door de gemeente (website, advertentie, informatiebijeenkomsten, loketfunctie, etc) en een stimuleringsregeling door de provincie. Deze zullen beiden afgebouwd worden naarmate bedrijven een actievere rol (gaan) spelen. Een aantal gespecialiseerde bedrijven, vaak landelijk of regionaal opererend, pakt deze rol al. Het gaat op het gebied van energiebesparing dan met name om zonnepanelen en na-isolatie. De uitdaging voor de komende periode is om ondernemers te bewegen om, eventueel gezamenlijk, een integraal aanbod voor woningeigenaren te ontwikkelen. De eerste stappen op dit gebied zijn gezet, maar zijn nog onvoldoende robuust.

Een aantal aspecten kan bijdragen om de beweging richting een zelfstandig opererende markt verder op gang te helpen:

- Inzicht marktkansen;
- Laagdrempelig advies en voorlichting;
- Gedifferentieerd aanbod.

In het volgende hoofdstuk worden deze nader uitgewerkt.

Hoofdstuk 2 Aanpak

2.1 Inzicht marktkansen

'big data'

Er komen steeds meer gegevens beschikbaar ('big data'), maar hoe maak je daar informatie van waarmee je de marktkansen beter in beeld krijgt? Met geld dat de VNG in het kader van het Energieakkoord beschikbaar heeft gesteld voor de ondersteuning van gemeenten voor de invulling van de energieloketten gaat een werkgroep van een aantal West-Overijsselse gemeenten aan de slag om de gegevens die relevant zijn voor het bepalen van de mogelijkheden voor energiebesparing en duurzame energie voor woningen, letterlijk, in kaart te brengen. Denk hierbij aan gegevens over energieverbruik, energielabel, geschiktheid dak voor zonnepanelen, type woning, bouwjaar. Doordat er meer data op een gedetailleerder niveau beschikbaar komt, zijn wij in staat om gedetailleerder in beeld te brengen waar marktpotentieel zit voor energiebesparing. Hiermee kunnen wij onze *communicatie-inspanningen gerichter inzetten*, maar ook *bedrijven gerichter informeren over marktkansen*. Uiteraard houden wij hierbij rekening met de privacy van onze inwoners.

Met deze gegevens worden de harde cijfers in kaart gebracht, maar dat geeft nog geen informatie over de woningbezitter. Aanvullende demografische informatie kan nog meer sturing geven aan de communicatie: een wijk met voornamelijk 65+-ers heeft andere interesses en gebruikt andere communicatiekanalen dan een wijk met voornamelijk jonge gezinnen.

'klanten volgen'

Een werkgroep van een aantal West-Overijsselse gemeenten gaat met ondersteuningsgeld van de VNG in het kader van het Energieakkoord aan de slag om een oplossing te bieden voor de behoefte die er bestaat aan het meer op de voet volgen van de 'reis' die woningeigenaren maken. Van een eerste verkenning van informatie tot en met het daadwerkelijk (laten) uitvoeren van maatregelen. We krijgen zo meer inzicht in het traject dat mensen doorlopen en kunnen onze communicatie daarop aanpassen en kunnen de geleerde lessen overbrengen aan marktpartijen, zodat zij beter weten hoe zij interesse bij bewoners kunnen omzetten in opdrachten. Bovendien krijgen we de mogelijkheid om op gezette tijden *contact* op te (laten) nemen en zo woningeigenaren mogelijk een 'duwtje' in de goede richting te geven. Dit wordt mede mogelijk gemaakt door de combinatie met een slimme en aantrekkelijke website die gericht is op het creëren van zoveel mogelijk contactmomenten en het aanbieden van informatie die voor dat moment relevant is en niet meer dan dat. Veel van de afhandeling van deze informatieverzoeken vindt geautomatiseerd plaats. In eerste instantie zal het beheer van deze gegevens door de gemeente(n) plaats vinden. Op het moment dat woningeigenaren benaderd willen worden door marktpartijen voor advies of uitvoering kunnen die gegevens ook doorgeleid worden naar marktpartijen. Met samenwerkende marktpartijen maken wij de afspraak om de resultaten van die contacten terug te koppelen om zo zicht te blijven houden op de *'klantreis'* en daar lering uit te kunnen trekken.

2.2 Laagdrempelig advies en voorlichting

Beter en meer inzicht in de kansen die er in de markt zijn is het begin, maar hoe activeer je woningeigenaren die hun huis energiezuiniger kunnen maken? Hiervoor moet de drempel om informatie en advies in te winnen laag zijn. Enerzijds kunnen we dat als overheid faciliteren door objectieve informatie over de mogelijkheden voor energiebesparing te geven (fysieke en digitale loket-functie/informatieavonden). Anderzijds door een laagdrempelig advies over individuele handelingsperspectieven mogelijk te maken. Voor dat laatste zijn diverse vormen mogelijk. Een aantal mogelijkheden onderzoeken wij op haalbaarheid. Daar waar oplossingen haalbaar zijn, werken wij deze met partners uit tot een zelfstandig opererende vorm. Oplossingsrichtingen die wij onderzoeken en, indien mogelijk, verder uitwerken, zijn:

- Inzet van een energicoach die letterlijk rondtoert in Steenwijkerland met een energiebus. Deze energiebus doet op gezette tijden kernen en wijken aan, staat op markten, etc. Woningeigenaren kunnen naar deze energiebus toekomen voor gratis voorlichting en advies. De energicoach kent de mogelijkheden voor energiebesparing en duurzame energie, maar is vooral bedreven in het enthousiasmeren van mensen om in actie te komen. Wanneer mogelijk en gewenst kan dit in samenwerking met de energieregio-gemeenten.
- Inzet van wooncoaches. Zij bezoeken woningeigenaren en informeren hen over energiebesparing én langer zelfstandig wonen. Twente is in de startfase met dit concept. De kennis en ervaring van Twente benutten wij om te onderzoeken of dat een vorm is die ook in Steenwijkerland kan werken.
- Energieadviseurs die voor eigen rekening en risico woningeigenaren voorzien van gratis advies en eigenaren kunnen ontzorgen op het gebied van de uitvoering van maatregelen vanwege de goede contacten die zij hebben met verschillende uitvoerende bedrijven. Gemeente Súdwest-Fryslân heeft hier goede ervaringen mee. Grontmij voert daar het project voor de gemeente uit. De kennis en ervaring van Grontmij zetten wij in om te beoordelen of deze opzet ook in Steenwijkerland toepasbaar is.
- Nieuwe businessmodellen. Lees hiervoor verder onder het kopje gedifferentieerd aanbod. Een voorbeeld is het daaronder genoemde 'woonabonnement'.
- Stichting/energiecoöperatie/duurzaam dorp. Aansluiting zoeken bij kernen, wijken of andere groepen bewoners die de een of andere samenwerkingsvorm willen opzetten met het oogmerk duurzame energie op te wekken en energie te besparen. Zo'n actieve groep kan mogelijk een rol spelen, al dan niet in samenwerking met bedrijven, bij het activeren van bewoners van die kern of wijk die (nog) niet geïnteresseerd zijn. Deze activiteit staat benoemd in het projectplan voor de samenwerking op het gebied van nieuwe energie met Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland.

2.3 Gedifferentieerd aanbod

Geen woning(eigenaar) is gelijk en daar moet het aanbod op aansluiten: differentiatie is nodig in het aanbod. Met het VNG-geld voor de ondersteuning van gemeenten voor de invulling van de energieloketten gaat een werkgroep van een aantal West-Overijsselse gemeenten met dit

onderwerp aan de slag. Inventariseren welke goedlopende concepten er inmiddels zijn en daarmee bedrijven op ideeën brengen en met concrete informatie en advies, in samenwerking met Kamer van Koophandel (i.o.v. provincie), een stap verder helpen. Het 'laaghangende fruit' in de vorm van enkelvoudige maatregelen is voor een deel al uit de markt gehaald door, veelal gespecialiseerde, bedrijven. Commercieel interessante proposities zullen daarom, ook op het vlak liggen van *forse energiereductie* of zelfs renovatie naar energieneutraal én op het verbreden van het aanbod waarbij *langer zelfstandig wonen, veiligheid en domotica* een rol kunnen spelen. Daarmee kunnen ook andere partijen in beeld komen dan die zich tot nog toe op de energiebesparingsmarkt begaven en ontstaan cross sectorale verbanden. Er zijn meer aanleidingen om in gesprek te komen met bewoners en gecombineerde opdrachten zijn groter en interessanter voor bedrijven.

Een gedifferentieerd aanbod bestaat niet alleen uit verschillende producten, maar (juist) ook uit verschillende diensten. Een voorbeeld daarvan is *financiering* en service/onderhoud in de vorm van een 'woonabonnement'. De bewoner kiest daarbij voor een bepaald pakket aan energiebesparende maatregelen met daarbij behorend onderhoud/service en betaalt de investering terug uit de verlaging op zijn energierekening inclusief een vergoeding voor onderhoud en service. Hiermee worden langdurige klantenrelaties in het leven geroepen. Deventer experimenteert in samenwerking met een aantal (grotere) marktpartijen met dit concept in de vorm van het Deventer woonabonnement. Opgedane kennis en ervaring wordt uitgewisseld met Overijsselse gemeenten via de werkgroep financiële concepten vanuit de VNG-ondersteuningsstructuur. Wanneer het experiment slaagt en de condities bekend zijn, worden Steenwijkerlandse ondernemers hierover nader geïnformeerd.

Een andere exponent van gedifferentieerd aanbod zit aan de kant van *makelaars en financiële dienstverleners*. Zij zijn bij woningeigenaren (in spe) in beeld op een *natuurlijk investeringsmoment*: mensen zijn van een plan een woning te kopen of hebben deze net gekocht. Hét moment om in de woning te investeren. De dienstverlener kan zijn *service vergroten* door ook de energielasten van een woning en/of de mogelijkheden om deze te beperken mee te nemen in de advisering. Wij richten onze aandacht, met ondersteuning van de VNG-werkgroep financiële concepten, ook specifiek op deze groep ondernemers.

Hoofdstuk 3 Financiën

Om uitvoering te kunnen geven aan de geplande activiteiten zijn gelden nodig. De provincie stelt maximaal € 60.000 voor de periode 2016-2019 beschikbaar. De gelden worden per jaar op basis van begroting en verantwoording van het voorgaande jaar beschikbaar gesteld. De provincie vraagt hiervoor co-financiering van de gemeente.

Voor dekking van deze co-financiering en uitgaven voor de uitvoering van het plan kunnen de structurele gelden duurzaamheid (regeling Duurzaam Bouwen-gelden (DuBo)) gebruikt. Met dit plan wordt voor een deel de onderbouwing gegeven aan het 'realistisch begroten' van deze post. Voor het overige wordt dat gedaan in de projectenportfolio die opgesteld wordt door de nieuw aangetrokken projectleider nieuwe energie.

Hieronder een overzicht van de uitgaven en dekking.

	Periode				totaal (4 jaar)
	2016	2017	2018	2019	
Uitgaven excl formatie (tevens co-financiering provincie)					
communicatie gericht op inwoners					
- advertenties	11.000	10.000	7.000	4.000	32.000
- informatiebijeenkomsten, (huis)beurzen	15.000	15.000	5.000	2.000	37.000
- aanpassingen en onderhoud website incl beeldmateriaal	2.500	1.500	1.000	1.000	6.000
- drukwerk (folders, flyers, posters, mailings)	7.500	5.000	1.500	1.500	15.500
onderzoek marktbenadering	2.500				2.500
implementatie marktbenadering (opstartondersteuning)	10.000	10.000			20.000
klantvolgsysteem	15.000	2.500	2.500	2.500	22.500
inzet expertise ondersteuning ontwikkeling businessmodel incl bijeenkomsten	15.000	5.000			20.000
onvoorzien	5.000	5.000	1.000	1.000	12.000
totaal	83.500	54.000	18.000	12.000	167.500
Dekking					
bijdrage provincie (maximaal € 60.000 voor 4 jaar)	25.000	20.000	9.000	6.000	60.000
structurele gelden duurzaamheid (regeling DuBo, € 68.000 per jaar)	58.500	34.000	9.000	6.000	107.500
totaal	83.500	54.000	18.000	12.000	167.500